

Panun näkinoita

Ainolasta käsin otettu syksyinen valokuva Oulusta hohti pilviä piirityvine kirkkontorneineen ja allekirjoituksena runoilijan tutut sanat: "Syysaamu kirpeä koittaa yli heräävän kaupungin . . ."

Pohjan Pojan toimitus oli arvannut sijoittaa lehteensä tämän mielikuvitukseen vetoavan yhdistelmän ja se kummasti riipaisi sydäntäni. Olin näkevinäni tuossa kuvassa syysaamun auringon hajoittamassa yön usvja, värittämässä pihlajain marjaterrettuja ja ruosteepunaisia lehtiä ja kimaltelemassa kultarahoja varistavissa koivuissa. Itse kuvittelin vaeltavani aamukävelyltä Hupisaarjilta päin ja koin kummasti samalla hyvin tuoreita, samalla kaukaisia kouluikäisiä aistimuksia, joihin liittyi juuri tuota Koskenniemen niin herkästi tavoittamaa Oululle ominaista kosken ja meren ja kotikaupungin tunnelmaa, jota äsken siteerattu lausekin henkii.

Kahdestakin syystä, koska siis kuvittelin käveleväni Ainolasta päin ja Wacklinin patsaailta, ja koska tuo Koskenniemen säe sai minut peräti runolliseksi, ainakin omasta mielestäni, mustin, että täisi ehtiä vanhentua ystävämme Saara Wacklinin taas tällä erää. Oli nim. tarkoitus kirjoittaa jotain hänen "Sataisen muistelmia" satavuotissyntymän johdosta. Mutta kun pitj lähtee sieltä Ainolan kirjaston liepeiltä jo ennenkuin sai sinne yhteyttäkään, niin ei maha mittää! Sitteen, 10 vuoden kuluttua! 110 vuotta taas tuli kuluneeksi äsken Kiven syntymästä, mutta muokkaamatta jäi sekin aihe tämän aina jatkuvan reppuelämän takia.

Sensijaan pari sanaa tämän hetken kirjailijoista. Tässä iltana eräänä ilmoitettiin radiossa, että Aleksis Kiven palkinto — oliko se tällä erää peräti 300.000 mk! — on annettu runoilija L. Onervalle. Tuskin hänen ollut ainoa, joka tuona hetkenä hieman hymähtäen totesin, että Onerva taisikin olla "vanhasta polvesta" melkein ainoa, jolle tätä "eläketä" vielä ei oltu myönnetty. Luukuunottamatta tietysti Kiantoa, joka ei näytä tulevan kysymykseen rahapelissä! Näissä oloissa on

vaikea palauttaa nimiä ja asioita mieleensä, mutta sikäli kuin muistan ovat Kiven-palkinnon saaneet runo-Manninen, Maria Jotuni, Larin-Kyösti, Maila Talvio "vanhan polven" edustajana, Koskenniemi ja Sillanpää hieman nuoremmista, ja nyt L. Onerva, joka mainituista on tuntemattomin ja jonka asema kirjallisuuden historiassa tullenee jäämään paljon vaatimattomammaksi kuin muiden palkittujen. Siksiäpä tulee iekin väkisten mieleen, että meillä komiteain mielesä alkanee olla puutetta arvopalkintoon kelvoillisista kirjailijoista — eihän Kiven palkintoa viime vuonna katsottu voitavan lainkaan jakaa!

Niin syvästi kuvattavansa mukana myötelänyt ja kärsinyt runoilija kuin L. Onerva onkin ollut — vain aniharvoinhan hänen lyyransa enää on helähtänyt, niin hänen runcutensa yläpuolelle nousee ja hänen elämänsä päätyöksi jää laaja Eino Leinon elämäkerta. Onerva ei ole koskaan pyrkinyt olemaan kirjallisuuden tutkija eikä siis ole ihmeteltävää, että hän epäillen ryhtyi runoilijatoverinsa elämäkerran kirjoittamiseen, kuten hän itse sanoo. Itse runoilijana ja Eino Leinon läheisenä ystävänä ja työtoverina mm. runoilijan omissa lehtiyrityksissä Sunnuntai ja Nykypäivä (Kasimir Leinon kanssa), oli Onervalla hyvät onnistumisen edellytykset. Ja hän onnistui! Monikin kirjallisuudentutkija voi aikaa myöten ehkä kirjoittaa esteettikan kannalta pätevämmän Leino-tutkielman, mutta niin mielenkiintoisella ja elävällä tavalla esitettyä runoilijakohtaloa kuin L. Onervan "Eino Leino" ei meillä ole toista kirjoitettu. Hienotunteisesti, myötätunteisesti ja kokonaisen aikakauden elämää valottavasti on siinä esitetty nerokkaan runoilijan elämä ja työ. Jos Kivi-palkintoa jaettaessa olisi tarkoitus ottaa huomioon muukin kuin puhtaasti kaunokirjallinen tuotanto, niin olisi L. Onerva sen täysin ansainnut. Nyt se kuitenkin tunnetaan hieman yllättävältä ja on nähdäkseni perusteltavissa vain "Eino Leinon" vetoamalla.